

gânduri cu un anumit caracter de intimitate, care nu și-ar fi găsit locul în nici un fel de altă carte. Atunci când stai atât de conectat la lumea în care trăiești îți vin tot felul de idei. Am simțit de mulți ani nevoia să le consemnez într-un fel de jurnal și nu am făcut-o. Însă, odată cu trecerea timpului, presiunea pentru a nota aceste idei a devenit tot mai mare. Asta și pentru că timpurile în care îmi trăiesc această a doua parte a vieții au devenit din ce în ce mai interesante. Trăim zorii unei schimbări pe care Lucian Boia o numește fără rețineri ca fiind Marea Schimbare². Veți găsi în paginile care urmează multe semne de mirare legate de zorii lumii despre care vorbește Boia. Este un fel de inadaptare la răul care există și răul care este pe drum, care urmează a se înfăptui. Pentru că lumea viitoare va trăi mari provocări și capcane, iar șansa ca aceste provocări să se transforme, să ia chipul răului este foarte mare. Pe de altă parte, nu este o carte pesimistă. Pur și simplu, mi-am permis să constat și să notez trăiri, fapte, întâmplări.

Este o carte ce vorbește despre mai multe lucruri, însă esența rămâne lumea românească cea bântuită de tot felul de spaime și angoase. Este o carte cu eseuri și păreri despre războiul dintre noi. Este vorba despre celebrul și fără de sfârșit război româno-român. Iar când folosesc cuvântul „război” mă gândesc la sensul său propriu, cel mai acut cu putință. Mediul toxic în care trăim și pe care-l cultivăm cu atenție este sursa multor rele care ne lovesc în fiecare zi. Acest mediu este sursa celei mai mari probleme pe care o are România în acest moment și care este imigrația. Este o culegere de eseuri, multe dintre ele publicate, altele nu. De multe ori, am constat că eseurile mele au fost amânate sau nepublicate de către revistele pe care le-am dorit. Se întâmpla asta fără nici un fel de explicație. Pur și simplu, eseul respectiv nu apărea. Am bănuțit că funcționează, uneori chiar să vrem, un fel de cenzură și autocenzură. Conform unor standarde pe care nu le știam, eseul nu apărea. Ori, atunci am pus deoparte toate aceste producții, deoarece era vorba despre munca mea. Eu cred că adevărul trebuie spus pur și simplu, și nu trebuie spus într-un fel sau altul, astfel încât să cadreze cu politica editorială a unor mediocri. Pentru că despre asta este vorba, multe dintre aceste eseuri și scrieri mi-au fost refuzate de către mediocri legați cumva de un păienjeniș de interese mai mult sau mai puțin oculte și despre care eu scriam în eseurile respective. Fiecare eseu poate fi considerat o contribuție la un răspuns mai cuprinzător la obsedanta întrebare românească de ce o ducem rău și ce trebuie să facem pentru a o duce mai bine? Cred că prea multe energii consumăm cu întrebări și prea puține cu răspunsuri și argumentări. Poate a venit timpul ca unii dintre noi să mai ofere și răspunsuri. Pentru că întrebările nu sunt atât de grele. Intuim cu toții de ce o ducem mai rău, dar nu știm ceea ce se întâmplă pe fond.

² Boia arată: „Nici Occidentul nu mai este ceea ce a fost. Ne îndreptăm cu toții, în ritm accelerat, spre o lume nouă, foarte diferită de lumea de până acum. Rămâne să dovedim cât suntem de nepregătiți, și unii, și alții, pentru a înfrunta Marea Schimbare”, Lucian Boia, *Români și Europa, o istorie surprinzătoare*, Editura Humanitas, București, 2020, p. 74

Mulțumesc și pe această cale revistelor *Dilema Veche* și *Tribuna Economică* pentru ocazia pe care mi-au dat-o de a publica în paginile lor o parte dintre aceste eseuri. A fost și este pentru mine o mare onoare aceea de a fi fost găzduit cu ideile mele în paginile lor prestigioase. Dorința mea de a spune lumii câte ceva, iată a fost satisfăcută de către aceste prestigioase reviste. Am scris și scriu cu drag, cu speranța că oamenii de acum, dar și cei din viitor vor citi și vor cunoaște mai multe. Pentru că numai pășind pe calea adevărului ne vom elibera, așa cum frumos spune evanghelistul. Fiecare dintre aceste eseuri este ca un prag, ca un indicator luminos care atenționează asupra unei situații. Este vorba despre economie, dar nu numai. Este prea puțin să judecăm lucrurile doar ca economiști. Lumea în care trăim este mult prea complicată pentru a face din economie singura știință socială importantă. De aceea am plecat din zona economiei ori de câte ori am avut ocazia.

Poziția ideologică (dacă nu forțăm cumva cuvântul) din care am scris este aceea a unui om liber care gândește și se exprimă liber despre subiecte ale lumii libere din jurul său. Este undeva un echilibru în ceea ce exprim, vizibil cu ochiul liber. Așa cum nu-mi plac excesele în viața de zi cu zi, tot așa nu-mi plac excesele nici atunci când scriu. De aceea nu veți găsi pe parcursul acestor încercări exprimări excesive sau atacuri la persoane și evenimente. Eu cred că indiferent care este subiectul scriiturii noastre trebuie să facem un efort de înțelegere, după care să punem în pagină ceea ce am înțeles. De multe ori, în acest efort de înțelegere am parcurs tot felul de materiale pe care nu m-am sfiit să le așez în subsolul paginii. Nu este știință 100% ceea ce veți citi, dar nu este nici literatură pe de-a întregul. Aceste materiale stau mărturie, practic, la efortul meu de înțelegere a devenirii lumii în care trăim. Vă iau, prin parcurgerea lor, de martori la ceea ce am înțeles și la ceea ce eu cred. Evident că pot fi contrazis. Nu pot să mă reclam a fi deținătorul adevărului absolut. Dacă aveți alte păreri despre teme sau teme noi de dezbateră, vă rog să scrieți. Și vă rog să publicați. Piața de carte din România are nevoie de dezbateră și de o bogăție de autori și idei pe care acum nu o deține.

Nevoia de a dezbate probleme și de a găsi răspunsuri la aceste probleme este una imperioasă pentru noi, românii. Asta pentru că trăim un fel de alienare de tip social. Aș putea spune chiar că traiul împreună la noi la români este un fel de prag peste care nu suntem hotărâți dacă să-l trecem sau nu. Deocamdată suntem repenți la a trăi împreună. Multe sunt întrebările la care textele mele caută răspunsuri, după cum multe sunt aceste întrebări la care nu am găsit încă un răspuns. Vor mai urma, sper, și alte volume de publicistică, pentru că este cert că nu mă voi opri aici cu acest tip de abordare a unor subiecte. O altă cheie în care am scris aceste texte este aceea a unui optimist moderat. Nu sunt dintre cei care se înghesuie să facă o carieră și să urce înjurându-și țara. Eu nu cred că țara noastră trebuie înjurată. Dar nici nu cred că trebuie să abordăm problemele cu capul în nisip. Eu cred că trebuie să vorbim cu calm și cu argumente. Numai așa vom pune un diagnostic corect lumii românești și vom putea încerca să căutăm soluții. Pentru că soluții sunt, indiferent care ar fi problema pe care o luăm în dezbateră. Științele sociale au avansat foarte

mult și au oferit soluții. Ideea este să studiem, să știm, și numai după aceea să punem în practică.

Diagnosticul inițial de la care trebuie să plecăm, este descris magistral de către Mircea Cărtărescu. De aceea l-am și preluat și l-am pus în întregime pe una dintre primele pagini ale acestui volum. Este o scurtă analiză care ne descrie în adevărata noastră splendoare de popor în căutarea proprie-i identități. Așa cum spuneam, nu cred că trebuie să intrăm în panică. O privire în istorie ne va revela faptul că și alte popoare au trecut prin epoci istorice dificile. Ideea este să ținem aproape și să ne păstrăm optimismul și buna credință. Nu m-am sfiit să vorbesc despre soluții atunci când le-am identificat. Cu calm, în timp, prin acumulări, apar și soluțiile. Acumulările de tip social nu sunt asemănătoare celor tehnice. Adică nu sunt liniare și fără întoarcere. Dezvoltarea socială, progresul social este contradictorii și neliniare. Asta pentru că presupun un aport cultural și educativ pe care lumea de cele mai multe ori îl ignoră. Deci prosperitatea și folosința tehnologiilor nu sunt de ajuns pentru a vorbi despre dezvoltare și progres social. Este nevoie de mai mult. A trăi împreună, a recunoaște și perfecționa instituții și reguli, a fi tolerant și deschis către oameni, sunt atribute pe care oamenii le dobândesc cu greu. Totul este istorie și evoluție la scară istorică. Nevroza nu ne face bine. Să avem răbdare, să înțelegem și să acționăm în cunoștință de cauză.

Autorul

Coșul neterminat al casei mele

Înainte de a trece la subiectul nostru de azi³, care implică o retrăire a unei experiențe, una din multele dobândite în cursul construcției casei mele, aș dori să purtăm o scurtă discuție care să ne plaseze corect în lumea în care trăim acum, la început de secol XXI. Vreau să spun că nu credeam că voi apuca să trăiesc vremuri atât de interesante sub aspectul acesta al superficialității și amatorismului în care începe să intre viața noastră. Rețelele de socializare ne ajută enorm. Ele sunt cele care ne-au adus cu posibilitățile de a comunica și de a împărtăși informație, în niște dimensiuni nebănuite. Pur și simplu, suntem la o apăsare de buton de orice persoană de pe planetă, după cum putem avea la îndemână orice informație despre orice, în timp pe care nici nu i-am visat altădată. Ca fiecare om care se respectă, sunt posesorul unui cont pe o rețea de socializare. Facilitățile pe care mi le oferă telefonul mobil plus cele oferite de rețeaua respectivă, îmi par a fi ceva incredibil. Asta o spun eu, ca parte a unei generații care atunci când dădea un telefon acasă trebuia să-și planifice părinții la oficiul poștal la care suna, iar convorbirea în sine era o mare aventură. Așteptai la o coadă de zeci de minute sau chiar câteva ore, coadă care se termina invariabil cu un apel al unei telefoniste, țipăt-agresiv-rece, care te invita la cabina trei „să iei Caracalul”. Era ceva primitiv și urât în modul în care se comunica în România sfârșitului de secol trecut. Erai mereu într-o așteptare. Atunci când scriam scrisori acasă, deși între destinații nu este decât o distanță de câteva zeci de km, mai întotdeauna ajungeam eu acasă înaintea scrisorilor. De aceea, a comunica azi în termeni reali, de secunde, pe orice loc al Planetei Pământ, mi se pare ceva de ordinul unui film SF. Și mă bucur pentru asta, tocmai pentru că știu și cealaltă față a comunicării, mă bucur foarte mult.

Există însă și neajunsuri ale situației pe care o descriu. Unul dintre ele vizează o democratizare a accesului la informație și la informare care dăunează profund oamenilor care nu au școală și ale căror creiere nu sunt structurate. Ei nu numai că nu pot deosebi informarea de dezinformare, dar pur și simplu nu știu la ce folosesc și cum se folosesc cunoștințele care le sunt la îndemână. Problema acestor oameni este aceea că pot afla cu o simplă apăsare de buton care este numele ultimei planete descoperite în galaxia 17, dar nu știu ce este o galaxie. Capacitatea lor de a procesa informația este redusă și astfel cad în capcana atoateștiutorului care de fapt nu știe nimic. Acești oameni cred că dacă pot afla numele planetei respective, pot fi egali astrofizicianului care a descoperit-o. Așa se face că dacă îl au prieten pe Facebook pe astrofizicianul respectiv, atunci când acesta va face o afirmație despre planeta

³ Eseu apărut sub același titlu în Revista *Dilema Veche*, nr. 867/19-25 noiembrie 2020